

Egy technikatörténeti előadás nyomán

DR. SZABÓ LÁSZLÓ: 60 év a magyar adócsőgyártás történetében

Az előadás a Híradástechnikai Tudományos Egyesület Senior Csoportjának rendezésében, 1985 októberében hangzott el. Az előadó, az adócsőgyár volt főkonstruktőre, már 1973-ban is megemlékezett az Egyesült Izzólámpa és Villamossági RT. Adócsőgyára 50. évfordulójáról, egyesületünk Vákuumtechnikai Szakosztályának rendezésében.

Az Adócsőgyár több mint fél évszázados története szorosan összefügg a hazai műsorszóró rádiózás fejlődésével. A rádiótechnika fejlődését nagymértékben segítette a rádióamatőr-mozgalom is.

A gyár technológiai és gazdasági színvonalának emelkedése együtt halad a vákuumtechnika tudományának fejlődésével.

Nem véletlen, hogy egyesületünk első témaművelői is ekkor kezdik meg aktívabb munkájukat az Elektrotechnikai Egyesület Rádiószakosztályában előadások rendezésével, szakkikkek írásával. Később a Műegyetemi Rádió Club is rendez nívós szakmai eladásokat, igen nagy látogatottsággal. Néhány név a szakemberek közül: Erdöss Gyula, Magyar Endre, Tomcsányi István, Zakariás János, Molnár János, Tomits Iván, Békésy György a magyar postáról; Makó Zoltán, Czeglédi György, Lasz gallner Ernő, Kauszer Dénes, Patay Imre, Bay Zoltán és sokan mások az iparból.

Természetesen a VATEA gyár mérnökei is részt vettek a rádiótechnika tudományának fejlesztésében, mert a vákuumtechnikai műveletek végzésénél számos saját szabadalomra is szükség volt. Az akkori hazai sajtó is nagy örömmel üdvözölte a VATEA gyár fejlesztési programját. Nagy sikere volt a kisfogyasztású telepes kétrácsos csöveknek, melyeknél már kolloid katódokat alkalmaztak. (Tomaschek Zoltán: Kolloid lámpák sajtóbemutatója, 1928.)

Az 1928-as években a hazai piacon a Tungstram gyártmányú báriumoxid katódú csövek is szerepeltek, de volt ORION gyártmány is és kaphatók voltak külföldi eredetű Philips, Telefunken és más márkájú elektroncsövek is.

Adócsövek gyártása regenerálással kezdődött, már az Izzóban is (Rédl Endre) és ez mint módszer a hazai adóberendezések csövellátásának kritikus időszakaiban mindig alkalmazásra került. A hazai adócsőgyártásnak, a Magyar Posta törekvései, jelentős impulzusokat adtak. Eleinte a hazai gyártás nem volt teljes, mert import alkatrészek és anyagok kényszerűségből is beépítésre kerültek, főleg a nagyobb teljesítményű, mesterseges hűtésű csöveknél. A csőgyártás ilyen módszereit a Magyar Philips Művek folytatta, a Philips csőtípusokkal. A hazai műsorszóró adók, 1941-re, hazai gyártású, Philips csövekre lettek átépítve, a Posta Kísérleti Állomásának irányításával. Ezen munkák csőgyártási programjában is ott volt Tomaschek Zoltán vegyész mérnök és munkatársa Waldhauser Ilona fizikus.

Időközben az adócsőgyár adóberendezéseket, sőt rövidhullámú antennákat is gyártott Frank Tibor mérnök vezetésével (Öreghegy 1941 stb.).

A második világháború pusztításai után, az újjáépítés során, igen jó együttműködés alakult ki a Magyar Posta és a Magyar Adócsőgyár között és megindulhatott az önálló magyar adócsőgyártás. Lehetővé vált a hazai adógyártás is, a nagyteljesítményű középhullámú és rövidhullámú berendezések területén és a csövellátásban az Adócsőgyár itt is kivette a részét. Az adógyártásban Sárközy Géza, Szikszay Lajos, Sturmán György, Malcsiner Ferenc és mások dolgoztak ebben az időben.

Az adócsőgyártásban ott találjuk Koncz Istvánt, Garai Lászlót, Konczos Istvánt, Csizmazia Győzőt, Szabó Lászlót és más szakembereket.

Az előadásból és előadottakból is kitűnik, hogy az adócsőgyár, mint ipari bázis és a Magyar Posta, mint felhasználó, jó kapcsolatait tették lehetővé a hazai csőgyártás megfelelő fejlődését. (Például: a nagyfogyasztású wolfram katódok helyett, a gazdaságosabb thorium katódok alkalmazását, valamint a mikrohullámú technikában használatos haladóhullámú csövek gyártását is.)

Az adócsőgyártásban az ipar és a Magyar Posta jó együttműködését mindenkor nagy várakozás és érdeklődés kísérte. Amikor pedig a további évekre az Adócsőgyár vezetőségének és minden munkatársának sikereket kívánunk a Híradástechnikai Tudományos Egyesület nevében is, felmerül sokunkban az a kérdés, hogy a hazai adócsőgyártás képes lesz e kielégíteni a jövő igényeit? Feltétlen megoldásra vár a meglévő fejlesztő és gyártó berendezések modern gépekkel való cseréje és nem utolsósorban a szakemberutánpótlás biztosítása.

Az előadás után több hozzászólás hangzott el és mindannyian hangoztatták a hazai adócsőgyártás fontosságát és szerepét a műsorszóró hálózatban. Kiemelést kívánnak postai részről G. Tóth Károlynak a Posta Rádió és Televízióműszaki Igazgatósága vezetőjének adatai, melyek szerint a jelenleg alkalmazott külföldi adócsőtípusok részleges kiváltása is jelentős valutamegtakarítást jelentene.

Az elhangzottak alapján az előadás elnöke javaslatot terjesztett elő, hogy az ipar és a Magyar Posta, valamint egyesületünk képviselője gyűjtse össze a hazai adócsőgyártásban jelenleg fennálló problémákat és készítsen előterjesztést az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottsághoz.

A jelenlevők helyesnek tartanának egy ily kezdő lépés megtételét.

Budapest, 1985. december 4.

Susánszky László